

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

วาณิช จรุงกิจอนันต์ เป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียงรู้จักกันทั่วไปในนามของนักเขียนเรื่องตลก แสง ล้ำรูป (1 : 52) กล่าวว่า

วาณิช จรุงกิจอนันต์ นักเขียนหนุ่มจากอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ดินแดนแห่งแม่เพลงผู้ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นนักเขียนอารมณ์ขันที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงสุดในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา นิตยสารต่าง ๆ อยากจะให้มีเรื่องของวาณิช คิวสโตร์การเขียนที่คลกเสียดสีนี้เอง ที่จริง วาณิชเป็นคนเขียนหนังสือได้หลายแนว แต่ในระยะหลัง ๆ แล้ว งานของเขาจักจะออกมาเป็นงานเขียนคำรับชวคล้ายเกรียดเป็นส่วนใหญ่ บางครั้งก็สอดใส่สโตร์ลูกทุ่งเข้าไปสร้างความเพลิดเพลินขบขันแก่ผู้อ่าน จนหลายคนมองภาพวาณิชว่าเป็นแค่นักเขียน "ขายสำนวน" เท่านั้น ถ้าจะมองอีกด้านหนึ่งเราก็จะมองเห็นว่างานเขียนของวาณิช เป็นงานเขียนที่กว้าง ไม่ยึดติดกับคนอ่านกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ

สุวรรณี สุคนธา (2 : คำนำ) กล่าวถึงงานเขียนสารคดีของวาณิชว่า "มีสาระแต่ไม่หนัก ทั้งยังอ่านสนุกด้วยสำนวนและลีลาแบบกวี" และสิงห์ สนามหลวง (3 : 26) กล่าวว่า "วาณิช เป็นนักเขียนคลื่นลูกใหม่คนเดียวที่ได้ที่แสดงหัวสรออกมามากที่สุดในงานเขียนของเขา เมื่อเปรียบเทียบกับนักเขียนรุ่นราวคราวเดียวกัน มีกลุ่มผู้อ่านติดตามงานในจำนวนค่อนข้างแน่นอนดูได้จากยอดพิมพ์หนังสือของเขา"

ชื่อเสียงของ วาณิช จรุงกิจอนันต์ โค้งดั่งขึ้นและเป็นที่ยังกกันดีในนาม
 ของนักเขียนรางวัลซีไรท์ ประจำปี 2527 ในปีนั้น เมื่อผลการตัดสิน* โดยมติของ
 คณะกรรมการจากสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทยและสมาคมนักเขียนแห่ง
 ประเทศไทย ประกาศลงมติเป็นเอกฉันท์ให้ผลงานรวมเรื่องสั้นเรื่อง "ขอยุ่ด้วยกัน"
 ของ วาณิช จรุงกิจอนันต์ ได้รับรางวัล เกียรติยศดังกล่าว ผลงานของวาณิชก็ถูก
 วิพากษ์วิจารณ์ จากผู้สนใจวรรณกรรมอย่างมาก** ผู้อ่านงานเขียนของ วาณิช
 เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นผ่านทางหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ เช่น
 จดหมายจากเด็กซึ่งแต่รักการอ่าน (4 : 33) เขียนว่า "ผมชอบที่วาณิชตรงที่
 เขียนหนังสืออ่านได้สนุก ให้ความบันเทิงเพราะภาษา ส่วนวนแต่ผมว่าในด้าน
 การเสนอความคิดที่ลุ่มลึก ที่วาณิชยังไม่ประทับใจผม ..." และจดหมายจาก
 ผู้ใช้นามว่า เด็กบีบ (5 : 33) เขียนว่า "คุณวาณิชเขียนหนังสือได้หลายแบบ
 แต่ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือเรื่องในทำนองคลกขบขันเสียดสี ประชดประชัน
 ค่ายรูปแบบของศิลปิน..."

แต่อย่างไรก็ดี คณะกรรมการตัดสินรางวัลซีไรท์ ประจำปี 2527 (1 : 53)
 ได้แสดงทัศนะต่อผลงานของวาณิช จรุงกิจอนันต์ว่า วาณิชมีวิธีการเขียนกลมกลืนกับเนื้อหา
 และยังมีฝีมือ มีจุดเด่นทางวรรณศิลป์

ผู้วิจัยติดตามอ่านผลงานของวาณิช จรุงกิจอนันต์เรื่อยมาและพบว่า งานเขียน
 ร้อยแก้วของเขาสนุกเล่นคำสัมผัสสระ สัมผัสอักษรและใช้ถ้อยคำ ส่วนวนโวหารแปลก ๆ
 ใหม่ ๆ ได้อย่างน่าสนใจ จึงต้องการศึกษางานเขียนของ วาณิช จรุงกิจอนันต์
 อย่างจริงจัง โดยจะมุ่งศึกษาวิเคราะห์เฉพาะลักษณะการใช้ถ้อยคำส่วนวน

---

* ไปรอ่านใน ก้าวแห่งหาญบัล" ซีไรท์ปีนี้ เรื่องสั้นหักมุมขนานแท้"
มติชนรายวัน (4 กันยายน 2527) : 11.

** ไปรอ่านใน กลุ่มพิพิธวรรณกรรม มศว. ประสานมิตร "เปิดหมึก
 จดหมายถึงคณะกรรมการซีไรท์" มาตุภูมิ (30 สิงหาคม 2527) : 11.

ในงานเขียนสารคดีของ วาณิช จรุงกิจอนันต์ ผู้วิจัยคาดหวังว่าการศึกษาลักษณะการใช้ถ้อยคำสำนวนของ วาณิช จรุงกิจอนันต์ จะนำไปสู่ข้อสรุปที่แสดงให้เห็นว่า วาณิช จรุงกิจอนันต์ มีความสามารถในด้านการใช้ถ้อยคำสำนวน ที่ให้ภาพให้อารมณ์ และช่วยพรรณนาความรู้สึกหรือกิริยาอาการอย่างละเอียด ก่อให้เกิดความเป็นกันเอง ผู้อ่านจะได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้ภาษาของ วาณิช จรุงกิจอนันต์
2. เพื่อศึกษาลักษณะเด่นในด้านการใช้ภาษาของ วาณิช จรุงกิจอนันต์

สมมุติฐานในการวิจัย

งานเขียนสารคดีของ วาณิช จรุงกิจอนันต์ มีลักษณะเด่นในด้านการใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดความบันเทิง

ขอบเขตของการวิจัย

ในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเฉพาะงานเขียนสารคดี ของ วาณิช จรุงกิจอนันต์ เท่านั้น

ชลธิรา สัตยารัษณา (6 : 140) กล่าวไว้ในหนังสือการใช้ภาษาของ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่า

สารคดี หมายถึง งานเขียนที่ผู้แต่งเจตนาให้สาระความรู้เป็นเบื้องต้น มีความเพลิดเพลินเป็นเบื้องหลัง นักเขียนสารคดีที่มีฝีมือบางคนอาจจะเขียนสารคดีให้อ่านได้อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน เหนือกว่าบันเทิงคดีทั่วไปก็เป็นได้

มีข้อนำสังเกตว่า เอกสารหรือหนังสือที่เขียนเป็นวิชาการโดยตรง ไม่เรียกว่าเป็นสารคดี

ในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยจะใช้คำว่า "สารคดี" ตามหนังสือการใช้ภาษา
ของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจะศึกษาสารคดีของวาณิช
จรุงกิจอนันต์ 4 ประเภท ดังที่แสดงหมายเลขอ้างอิงตามบรรณานุกรมไว้คอนท้าย
ข้อมูลดังนี้

1. ประเภทจดหมายมี 4 เล่ม คือ

จดหมายถึงเพื่อน (เล่ม 1)	หมายเลขอ้างอิงคือ	2
จดหมายถึงเพื่อน (เล่ม 2)	หมายเลขอ้างอิงคือ	14
ถึงแม่จำเนียร	หมายเลขอ้างอิงคือ	16
สุริยฉาย	หมายเลขอ้างอิงคือ	18

2. ประเภทสารคดีท่องเที่ยวมี 2 เล่ม คือ

เลาะยุโรปและรอยยิ้มแห่งเอเชีย	หมายเลขอ้างอิงคือ	12
ประเดี้ยวเดียวที่จังหวัดสุพรรณบุรี	หมายเลขอ้างอิงคือ	37

3. ประเภทสารคดีกึ่งวิชาการมี 2 เล่ม คือ

ไว้สารคดีชุดเพื่อนอยู่ในบ้าน	หมายเลขอ้างอิงคือ	23
ถกส่วนวนไทย	หมายเลขอ้างอิงคือ	29

4. ประเภทบทความมี 10 เล่ม คือ

วาณิชสนทนา	หมายเลขอ้างอิงคือ	15
สนทนาประสาจน	หมายเลขอ้างอิงคือ	17
ชอยใจสบาย	หมายเลขอ้างอิงคือ	21
ริมระเบียง	หมายเลขอ้างอิงคือ	22
ทัศนະชายหนุ่ม	หมายเลขอ้างอิงคือ	24
เรื่องอ่านเล่น ๆ	หมายเลขอ้างอิงคือ	27
อกหักแต่ไม่ยักตาย	หมายเลขอ้างอิงคือ	28
เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน	หมายเลขอ้างอิงคือ	30

สวัสดิศรัยคุณผู้หญิง

หมายเลขอ้างอิงคือ 34

กระเทียมเจียว

หมายเลขอ้างอิงคือ 42

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

งานเขียนของวาณิช จรุงกิจอนันต์ ยังไม่มีผู้ใดศึกษาอย่างละเอียดและ
จริงจังมาก่อน เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ เป็นของ สิงห์ สนมหลวง
(อ. 29-34) ซึ่งได้กล่าวถึงงานเขียนสารคดีบางเล่มของวาณิช จรุงกิจอนันต์
ไว้ดังนี้

จุดเด่นในงานเขียนของวาณิช คือการใช้ภาษาและเนื้อหาเสียดสี
ประชดประชัน ถ้าจะว่ากันให้เป็นเคล็ดที่จำง่าย ๆ ด้วยลีลา
ชนิดที่ วาณิช ชอบใช้ เราอาจจะบอกว่าจุดเด่นของเขายู่ตรงที่
"เล่นภาษาและกล้อแซว" ... สำหรับข้อดีเด่นที่ว่า เล่นภาษา
และกล้อแซวนั้น วาณิชวิเคราะห์ตัวเองให้รับรู้กันในคอสมันน์
สัมภาษณ์ เมื่อหลายปีก่อนว่า "เป็นเพราะเคยเขียนงานกวี
มาก่อนเลยทำให้รู้จักเลือกใช้ถ้อยคำ นั่นถือเป็นข้อแรก ข้อสอง
คือ "อีกอย่างคงเป็นเพราะนิสัยส่วนตัว เพราะโดยส่วนตัวเป็น
คนคลกขบขันอยู่พอสมควร" และถึงข้อสามว่า "ชอบเขียนออกมา
ในทำนองมัน ๆ (จดหมายถึงเพื่อน) ระยะเวลาที่มีเนื้อหา พยายาม
ที่จะสอดใส่ความคิดความอ่านมากขึ้น" ในที่นี้เราเห็นว่านอกจาก
"เล่นภาษา และ กล้อแซว" แล้ว ยังมีคุณสมบัติอื่น ๆ ในงาน
เขียนของเขาเท่าที่ค้นพบเป็นลักษณะเด่นติดตามมาได้แก่ ทำทะเล้น
เล่นลูกเข่ง และเพื่อสันเพื่อง" ดังจะแจกแจงโดยพิสดารต่อไป

เล่นภาษา เคล็ดในการเล่นภาษาของวาณิชแพรวพราวหลายเหลี่ยมหลายมุม
ราวกับนักตะกร้อที่สามารถใช้วิธีวะทุบทุบ เล่นกับลูกตะกร้อได้ ถ้อยคำที่ใช้
ในงานเขียนของวาณิชมีทั้งเล่นสัมผัสเสียงสระคล้องจอง เสียงสัมผัสอักษร
เล่นคำสร้อยบท เรื่อยเรื่อย เล่นสำนวนทั้งสำนวน เดิมและสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่

เล่นคำพวน เล่นพรรณนาโวหารกวีศตวรรษ อุบายอุปมาอุปไมยแปลก ๆ เล่นคำ
 ภาษาอังกฤษเทียบคำไทยและอื่น ๆ ส่วนที่เล่นภาษาวิจิตรถึงขั้น เล่นกลอนสี่เก
 ล่าสี่ด เพลง และกลอนแปดให้คนขำ เป็นอีกส่วนต่างหากที่จะกล่าวถึงต่อไป
 เล่นคำสร้อยบท จากจดหมายถึงเพื่อน เช่น โทเฟลโทพอย . . . จะอนุบัติ
 อนุเม็คหรือยังมี เล่นสับสี่สระ, อักษร จาก'ถึงแม่จำเนียร เราต้องสร้าง
 เชื้อนขุดคูเจาะคลอง มุงหลังคามนเทวดา ไล่เตะนางฟ้า อะไรก็ว่าไป . . .
 เราก็คงต้องไม่มีมะเคือง มะไฟ ลำไย มังคุด ละมุด ลางสาคร อะไรอื่น ๆ อีก
 สารพัด เล่นคำอุปมาอุปไมย แม้มีค่นนี้ก็ก้นงอนเหมือนคอแคระ . . . ไม่ยากเหมือน
 ขุนเข็มให้เป็นครกหรือสนครกให้เป็น เข็ม เล่นคำเทศ ฅันมัน ในเกทแวร์-ไม่เอาไท
 . . . งงเตรสส์ (งงที่สุด) เคยกินไอศมศาลาฟอหมดไหม เล่นสำนวนเดิม เกิดมา
 จากดิน เท้าฝ่าหอยจนดิน เท้าฝ่าทียบ ความเงียบของฉันไม่ใช่เงียบฉีหรือเงียบอี
 เล่นคำสำบัดสำนวน นานาจัดตั้ง . . . นานาบุคคล มันก็นานาคความคิดและ
 นานาคความฝัน . . . เล่นคำพวน ไอ้สายการบินจีนสั้นเดี่ยวนี่ . . .
 กางเกงยีนส์รัดเหยี่ยว กางเกงยีนส์ดีว เล่นคำกลอน อาจจะเป็นกลอนแปด
 แผลง ๆ เช่น หวานสุดหวานววมไซวเมื่อได้เห็น หัวใจเต้นเริ่มคันคนครีหวาน
 แสยะยิ้มหวานหยดครวญญาฬ โรงน้ำตาดคั่งที่หน้าสองคาน้อง . . . กล้าแหว
 เมื่อใดได้เห็นปัญหาขัดหู เคืองคาวาพิชไมไร้รอที่จะประชดประเทียด เสียดลื้อเสียน
 ไปจนกระทั่งชี้หน้าคำกันตรง ๆ . . . ฅันละเจอคนใจเหมือนควายมากที่หลายคน
 แต่ไม่ประทับใจ ในความใจเท่าแม่คาราห้าคำลึงคนี่เลยแถมพ่อคาราห้าร้อยอีกคน
 บอกว่า ไม่ไปทรอกลงคะแมน เลือกคั้งไม่เคยพอใจในการปกครองระบอบไทเท่า
 ระบบสมบูรณาญาสิทธิราช ไอ้สันขวานไม่รู้ใครสั่งมาเกิด . . . ทำทะเล้น
 บนเครื่องบินระหว่างเดินทางไปอเมริกา วาพิช บรรยายฉากทะเล้นว่า "คัม้วย
 คุนันผลัดกันมือนำอร้อยชะมัดฉันก็เลยมือนมึงมือนใส่ปากตัวเอง นึกเอาว่าตัวเอง
 เป็นแฟนตัวเอง แต่ไม่ได้นึกไปถึงตัวเองคั่งงานกับตัวเองนะ" . . .
 เล่นลูกเข้ วาพิชเล่าถึงการกรอกแบบฟอร์มวีซ่าก่อนจะเข้าเมืองฮาวายว่า
 มีช่องให้กรอกเทศว่าเทศหญิงหรือชายเขาเขียน เล่นลูกเข้ชื่อว่า คำว่าเช็กส์ใน
 ความหมายของคนไทยหมายถึง เพศสัมพันธ์ เคยมีคนไทยกรอกว่า ซัมไหม
 และอีกคนหนึ่งเขียนว่า นอทโซมัท "แล้วอย่าไปบอกใครล๊ะว่าฉันเกือบจะใส่
 NORMAL ซึ่งแปลว่าปกติลงไปแล้วเหมือนกันคิดว่าอาหืออาม้วยคุนันกรอก
 ให้อูเป็นตัวอย่างก่อน" . . . เพื่อกินเฟื่อง . . . สิ่งที่ฉันอยากทำ
 มากที่สุดในเวลานี้คือ ยัดตัวเองเข้าไปในช่องจดหมายที่จำหน้าของถึง
 ประเศไทย แล้วให้ใครชักคนเอามันทิ้งอูไปรษณีย์ เพื่อว่าฉันจะได้
 กลับเมืองไทยโดยเสียเงิน 26 เซ็นต์" . . .

การกล่าวสรุปและให้ตัวอย่างเช่นนั้นก็จริงก็พอจะทำให้เข้าใจลักษณะงานเขียนของวาณิชได้ แต่ยังไม่ใช่ข้อสรุปที่มีหลักเกณฑ์ ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษางานเขียนของวาณิช จรุงกิจอนันต์ เพื่อให้ได้คำคมอย่างมีหลักเกณฑ์เป็นข้อสรุปได้ว่าลักษณะเด่นในด้านการใช้ถ้อยคำสำนวนของวาณิช จรุงกิจอนันต์ มีลักษณะอย่างไรบ้าง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมข้อมูลจากงานเขียนสารคดีจำนวน 18 เล่มของ วาณิช จรุงกิจอนันต์
2. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. สัมภาษณ์ วาณิช จรุงกิจอนันต์และบุคคลที่เกี่ยวข้อง
4. วิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูลเขียนเป็นวิทยานิพนธ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบลักษณะการใช้ภาษา ของ วาณิช จรุงกิจอนันต์
2. เป็นแนวทางในการสังเกตการใช้ภาษาของนักเขียนคนอื่น ๆ
3. เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิชาวรรณกรรมไทยและวิชาการเขียนสร้างสรรค์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย